

סוד נעשה ונשמע

עיון בפרשת השבוע על פי ה"משך חכמה"

1. שמות י"ט, ז'

וַיַּעֲנוּ כָּל הָעָם יַחְדָּו וַיֹּאמְרוּ כָּל אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע
מִשֵּׁה אֵת דְּבַר יְהוָה אֵל יְהוָה:

2. שמות כ"ד, י'

וַיִּקְרָא יְהוָה אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֵלַי הָעָם וַיֹּאמְרוּ כָּל אֲשֶׁר דִּבֶּר
יְהוָה נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע:

3. שבת פ"ה, א'

אמר רבי אלעזר בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע יצתה
בת קול ואמרה להן מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת
משתמשין בו.

4. שבת פ"ה, א'

דרש רבי סימאי בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע באו
ששים ריבוא של מלאכי השרת לכל אחד ואחד מישראל קשרו
לו שני כתרים אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע וכיון שחטאו
ישראל ירדו מאה ועשרים ריבוא מלאכי חבלה ופירקום
שנאמר ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר הורב.

5. מש"ח שמות י"ט, ח'

ויענו כל העם יחדיו ויאמרו כל אשר דבר ה' נעשה - הנה
מצות התורה יש אשר לכהנים ויש אשר ללוים ויש לכה"ג
ויש למלך או לסנהדרין ויש למי שיש לו קרקע ובית, רק
בכלל ישראל צריכה התורה להתקיים וכל ישראל ערבין זה
לזה (שבועות לט סע"א) ובקיומם כולן מקבלין שכר, ואתן
צאן מדעייתי אדם אתם (יחזקאל ס"פ לד), שכל האומה
הישראלית הוא אדם אחד, יש אשר הוא כלב [כמו שאמרו
(ע' איכה רבה פתיחה טז) צדיקים לבן של ישראל] ויש
כראש, ויש כעין והוא שנמצא ראשי העדה (במדבר לא, כו)
עיני העדה (שם טו, כד), וכל אחד צריך לקיים מצוה התלויה
בו ובכללותם הוא אדם שלם, לכן על מצות שאין לקיימם
צריך ללמוד, דכל העוסק בתורה חטאת כאילו הקריב כו'
(מנחות קי) או להחזיק לומדי תורה, לכן להלן (כד, ז) ענו כל
אשר דבר ה' נעשה ונשמע יש מהם שנעשה מה ששייך אצלנו
ויש שנשמע שנלמד ונבין פנימותם והלכותיהם וחקותיהם,

אבל כאן ענו כל העם יחדיו כל אשר דבר ה' נעשה,
שבכללות העם כאחד כולם יחדיו יעשו כל אשר דבר ה' וכל
אחד יעשה השייך לו ודו"ק.

6. מאמרי ראי"ה עמ' 171; נעשה ונשמע

אמר רבי אלעזר: בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע יצתה
בת קול ואמרה מי גילה רז זה לבני, רז שמלאכי השרת
משתמשים בו? (שבת פ"ח). הקדמת נעשה לנשמע זהו כחן
של ישראל מאז ומעולם. מפני שאנו חשים בקרבנו שבמעמקי
הטבע של כל מהותנו, כל קדושת היהדות צפונה. ואם אנו
חשים איזו חלישות בגבורתה בנוגע לנפשנו, אנחנו צריכים
ראשית לכל להתעורר להיות נאמנים לעצמנו. ננער את
עצמנו מכל התכחשות עצמית ונדע להגן בגאון על הצביון
השלם שלנו. ואז נצטוד בעוז על דרכנו בכל מסילות החיים
ובכללם גם כן בדרכה של התחיה הלאומית ובנין הארץ. כל
דבר החקוק בטבע אינו צריך לשמיעה וללמוד. הדבורה בונה
את תאי כוורתה בדיוק המספרי היותר שלם, בלי שמיעה של
שעורים בהנדסה, מפני שכך חקוק בטבעה. ובעולם הרוחני אין
היצורים הרוחניים העליונים צריכים שמיעה לפני מפעליהם,
מפני שקדושתם היא להם טבעית. רק בני אדם העלולים
להיות נבוכים על ידי מהומות המדע המזויף, צריכים
התאמצות לשוב אל הטבע הטהור הנפשי שלהם. ואנחנו
במעמד הר סיני, בעת אשר ראש הפסגה של אמיתת היותנו
נתגלה על כללנו, בעת אשר אדון כל נגלה עלינו בערפלי
טוהר ללמד לעמנו תורה ומצוות, באנו לידי המעלה העליונה
הזאת, ונהיינו ישראלים טבעיים טהורים, כטבע האיתן של
נשמתנו בעצם טהרה. ובשביל כך הקדמנו נעשה לנשמע,
למעלה מכל התרבות המזויפת של האנושיות השוגה בהבליה
והסובלת מסכלות רשעתה בשליטת האדם לרע לו, ואובדת
בוה את עצמה ועצמה.

7. עין אי"ה שבת ב', ט', ע"ב

דרש רבי סימאי בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע באו
ששים ריבוא של מלאכי השרת לכל אחד ואחד מישראל קשרו לו
שתי כתרים אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע, וכיון שחטאו
ישראל ירדו ק"כ ריבוא מלאכי חבלה ופירקום שנאמר ויתנצלו בני
ישראל את עדים מהר הורב. כשהאורה העליונה של טבעיותה
האלהית של הנשמה מופיעה במילואה, פוגשת היא את התכונה

הבהירה של מלאכי השרת בשני ערכיה. בערך הטבע הרוחני של
האופי הנשמתי המתגלה ברצון אדיר וכה פועל כביר בכל מרוצות
קודש של טהרה וקדושה, בכל מילוי חפץ אל עליון ב"ה, והמילוי
הטבעי והרצוני הנאדר בקודש הוא משפיע ומחולל מאורו כל אותו
האוצר של ההשכלה והתבונה המבורכה. והוא היסוד העליון של
הקדמת נעשה לנשמע, שמלאכי השרת אינם צריכים או לרדת אל
אנשים כאלה כ"א באים הם במהלך ישר ופגישה של דרך סלולה.
כשהתוכן בא אצל בני אדם, כבר נראה חילוק בין עצמיות הטבע
המכוון בקדושה ובין שפעת השכליות היוצאים ממנו והם נעשים
שני כתרים, אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע. אבל בירידת
החיים ושללבת הקודש הועמה, אין הטבע האלהי העליון של
הנשמה מתגלה בתעצומות עזו, ואין השכלה שופעת ממנו להזיל
פלגים כימי קדם הטובים. אם נשארו רשמים מימי הטובה במעמקי
החיים הרי הם רשמים פרודים ומנוגדים. הטבע במעמקיו יש לו
געגועי קודש שאינו יכול להוציאם אל הפועל, והמון רב של
טבעיות מרה ומחוללה מקיפה סחור סחור את הנקודה העלומה של
הקודש, והרי היא פורחת ומסתלקת. וההשכלה שהורשמה מאז
ברשמי קודש, שהרבו כל כך מחשבות חשכות של דעות נפתלות
של חכמות מעוותות להקיפה, הרי היא ג"כ הולכת ומתפרדת
מהנושא האנושי שהיתה כ"כ קשורה בו. הנפילה הולכת
ומתעמקת, המון סבות רוחניות עליונות הולכות ויורדות ממכון
רומן לחבל את הישות שכבר נתדלדלה. המהלך של הטבעיות
וההשכלה כבר נעשה שונה זה מזה עוד טרם שבאה הירידה היותר
עמוקה, ומלאכי החבלה אינם יכולים לעשות משלחתם כפולה בעת
שהערכים כ"כ פרודים הם. החיבול הטבעי, לו מהלך אחר וסגנון
אחר, והחיבול השכלי, לו ג"כ סגנון ומרוץ מיוחד, ק"כ רבוא
מלאכי חבלה ירדו ופרקו את העטרות שהיו כפולות אחרי שנפרדה
לגמרי חבורתם ותיומתן נתחלקה.

8. אורות התורה ח', א'

"נעשה ונשמע". הקדמת "נעשה" ל"נשמע" מצינת את הוקרת
התורה מצד סגולתה האלהית, יותר על מה שראוי להוקירה
מצד צורך התועלת המעשית שיש בלמודה. כי כיון שכבר
נאמר "נעשה" הרי הקישור אל ערך הלמוד המעשי הוא כבר
בכלל, ו"נשמע" מציין את הקישור אל ערך הלמוד הסגולי.